

TUTKIMUSLUPAKÄYTÄNNÖT PESÄPUU RY:SSÄ

Pesäpuu ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, vuonna 1998 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Pesäpuun toiminta on kehittämistoimintaa ja siten usein myös tutkimuskohteina kiinnostavia. Pesäpuu on järjestönä avoin ja motivoitunut tukemaan tutkimusta. Pesäpuussa pidetään tärkeänä, että kehittämistyöllä on myös tieteellistä pohjaa, mikä tukee toiminnan vaikuttavuuden arviointia ja oppimista. Myös sen oma henkilöstö on toteuttanut järjestön toimintaan liittyviä tutkimuksia ja opinnäytetöitä.

Pesäpuu sitoutuu omissa tutkimusta koskevissa ratkaisuissaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan normistoon hyvästä eettisestä käytännöstä. Pesäpuu on luonut käytännön, jonka pohjalta se luovuttaa toiminnassaan syntyneitä aineistoja tutkijoiden käyttöön. Mittava kehittämistoimintaan sidottu tutkimustyö tulee Pesäpuun käsityksen mukaan suunnitella jo hankkeen alkuvaiheessa. Silloin voidaan tehdä linjauksia tiedonkeruun ehdoista, luvista ja aineistojen luovuttamisesta, jotka tutkimuseettisesti perusteltuja ja jotka tukevat Pesäpuun oman tehtävän toteuttamista. Pesäpuu pitää toivottavana, että tuonkaltaista tutkimusta toteuttava taho huolehtii siitä, että tutkimushanke on käynyt eettisen ennakoarvioinnin. Eettisessä ennakoarvioinnissa varmistetaan, että tutkimuseettiset kysymykset on ennakoitu seikkaperäisesti. Pesäpuun oma toiminta tutkimuseettikan osalta keskittyykin ensisijaisesti tutkimuslupan myöntämiseen.

Milloin tutkimuslupa tarvitaan

Tutkimuslupaa on haettava Pesäpuun ulkopuolisten tahojen tekemiin tutkimuksiin, joissa käytetään Pesäpuun toiminnassa syntyneitä materiaaleja ja tietovarantoja tai joissa osallistutaan Pesäpuun toimintaan tutkimusaineiston hankkimiseksi. Lupa tarvitaan riippumatta siitä, miten aineistoa kerätään.

Lupaa ei tarvita Pesäpuun julkisiin materiaaleihin (esimerkiksi Pesäpuun internet-sivuilla olevat materiaalit).

Myös Pesäpuun henkilökuntaan kuuluvan on haettava tutkimuslupaa, jos osana omaa työtä tehtävässä tutkimuksessa käytetään Pesäpuun aineistoja. Tällöin lupa on kuitenkin sopimus tutkimuksen suorittamisesta. Sama käytäntö koskee Pesäpuun itse ulkopuoliselta tutkijalta tilaamaa tai teettämää tutkimusta. Silloin ei tarvita varsinaista tutkimuslupaa, vaan tehdään siihen rinnastettava sopimus. Molemmissa tilanteissa on kuitenkin ratkaistava, tarvitaanko silloin mahdollisesti lupia kunnilta tai asiakkailta tai muilta tahoilta. Pesäpuun henkilökuntaan kuuluvan on haettava tutkimuslupaa, jos tutkimusta ei tehdä osana henkilön virka- tai työtehtäviä, vaan esim. opiskeluun liittyvänä.

Mikäli tutkimuksen kohteina on esimerkiksi sijoitettuja, Pesäpuun toimintaan osallistuvia lapsia (ja heidän läheisiään), on tutkimuslupaa haettava myös kyseisiltä kunnilta, vanhemmilta ja lapsilta. Tutkimuslupaa hakevan on selvitettävä hakemuksen yhteydessä, miten kunnan, huoltajan ja lapsen suostumus hankitaan. Pesäpuu ei luovuta mitään yksittäisiä lapsia koskevia henkilötietoja, asiakaskertomuksia tai muita vastaavia tietoja ulkopuolisten tutkijoiden käyttöön ilman, että tällainen tiedonluovutus on suunniteltu yhteistyössä ja tutkimushanke on eettisesti ennakkoarvioitu ja tutkijalla on kaikki muilta tahoilta tarvittavat tutkimusluvut ja –sitoumukset.

Kaikki opinnäytetyöt eivät ole tutkimuksellisia. Opinnäyte voi olla kehittämishankkeeseen osallistumista tai erilaisia produktioita. Myös tämänkaltaista osallistumista varten tulee saada lupa. Luvan myöntää ko. hankkeen kehittämisspäällikkö.

Pesäpuun henkilökunta puolestaan huolehtii siitä, että kehittämistoimintaan osallistuneet tahot – lapset, vanhemmat, sosiaalityöntekijät, sijaisvanhemmat ja muut – ovat antaneet sitoumuksensa siitä, että heidän osallistumisensa pohjalta syntyneet materiaalit on annettavissa tutkimuskäyttöön. Sitoumusten ja niiden muodon (suullinen/kirjallinen) tarkoituksenmukaisuutta tulee harkita hankekohtaisesti. On korostettava, että suostumuksen antaminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja oman osallistumisen yhteydessä syntyneen aineiston tutkimuskäytön kieltäminen ei merkitse Pesäpuun toimintaan osallistumisen rajoittamista.

Miten tutkimuslupaa haetaan

Pesäpuulla on käytössään tutkimusluvan hakemiseen laadittu lomake. Tutkijan on täytettävä lomake ja liitettävä hakemukseen tutkimussuunnitelma. Hakemuksen tarkistaa ja sen myöntämiseen ottaa kantaa tutkimuksen kohteena olevaa sektoria edustava työntekijä.

Talon omana työnä tehtäviin tai ulkopuolelta tilattaviin tutkimuksiin laaditaan erillinen sopimus.

Tutkimuslupa käsitellään Pesäpuussa ja tutkimukselle valittu yhteyshenkilö perehtyy tutkimussuunnitelmaan ja hakemukseen ja pyytää tarvittaessa hakijalta lisätietoja. Lupahakemusta arvioidaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän eettisen käytännön normiston (www.tenki.fi) ja Pesäpuun oman toiminnan (mm. aihe, tutkimusaineistojen hankinnan työllistävyyys ja mahdolliset haitat Pesäpuun toimintojen kannalta) kannalta.

Pesäpuuhun tai sen toimintaan liittyvistä tutkimuksista toimitetaan tutkimuksen valmistuttua yksi kappale Pesäpuun arkistoon.

